

Digital dannelse i gymnasiets fag

September 2015

Michael Paulsen

Lektor i læringsfilosofi, Aalborg Universitet

Twitter: @Forskermp

www.michaelpaulsen.dk

Agenda

- I. Hvad er digital dannelse?
- II. Hvorfor digital dannelse i gymnasiet?
- III. Hvordan kan man arbejde med digital dannelse i gymnasiet?
 - A. Undgå forbud og ligegyldighed
 - B. Alsidig it-brug
 - C. Alment dannende arbejde med it
- IV. Hvordan kan **fag** i gymnasiet bidrage til digital dannelse? (dette punkt drøftes undervejs i forlængelse af A-B-C som fælles refleksion via mikroblogging-spørgsmål)

I. Hvad er digital dannelse?

På vej til en definition af digital dannelse

- Det at blive god (individuelt og kollektivt) i det digitale samfund vi nu lever i – og formentlig også lever i fremover – med dettes trusler og muligheder herfor
- Indbefatter
 - A. At lære at forstå og takle de **vanskeligheder**, som opstår i det nye mediemiljø: hyperdistraherende tilstedeværelsespres, multitasking, overvågning, interpellering, kopiering, ekkorum etc. etc.
 - B. At lære at bruge nye digitale **muligheder** til gode formål, herunder kunne åbne sig mod en større verden, interagere med anderledes mennesker end én selv, løse fælles problemer i fællesskab, forstå hinanden, deltage demokratisk og omskabe samfundet til det alment bedre etc.
- => Digital dannelse = *et orienterende perspektiv* tematiserende, hvad der skal til for at komme *på vej* til at blive gode mennesker i det samfund vi idag lever i, herunder kollektivt blive i stand til at forbedre dette
- NB: Undervisning er en væsentlig del af samfundet => digital dannelse handler især om at 'blive god' i undervisningens nye mediemiljø (på en mangfoldighed af måder)

II. Hvorfor digital dannelse i gymnasiet?

Hvorfor skal gymnasiet fokusere på digital dannelse?

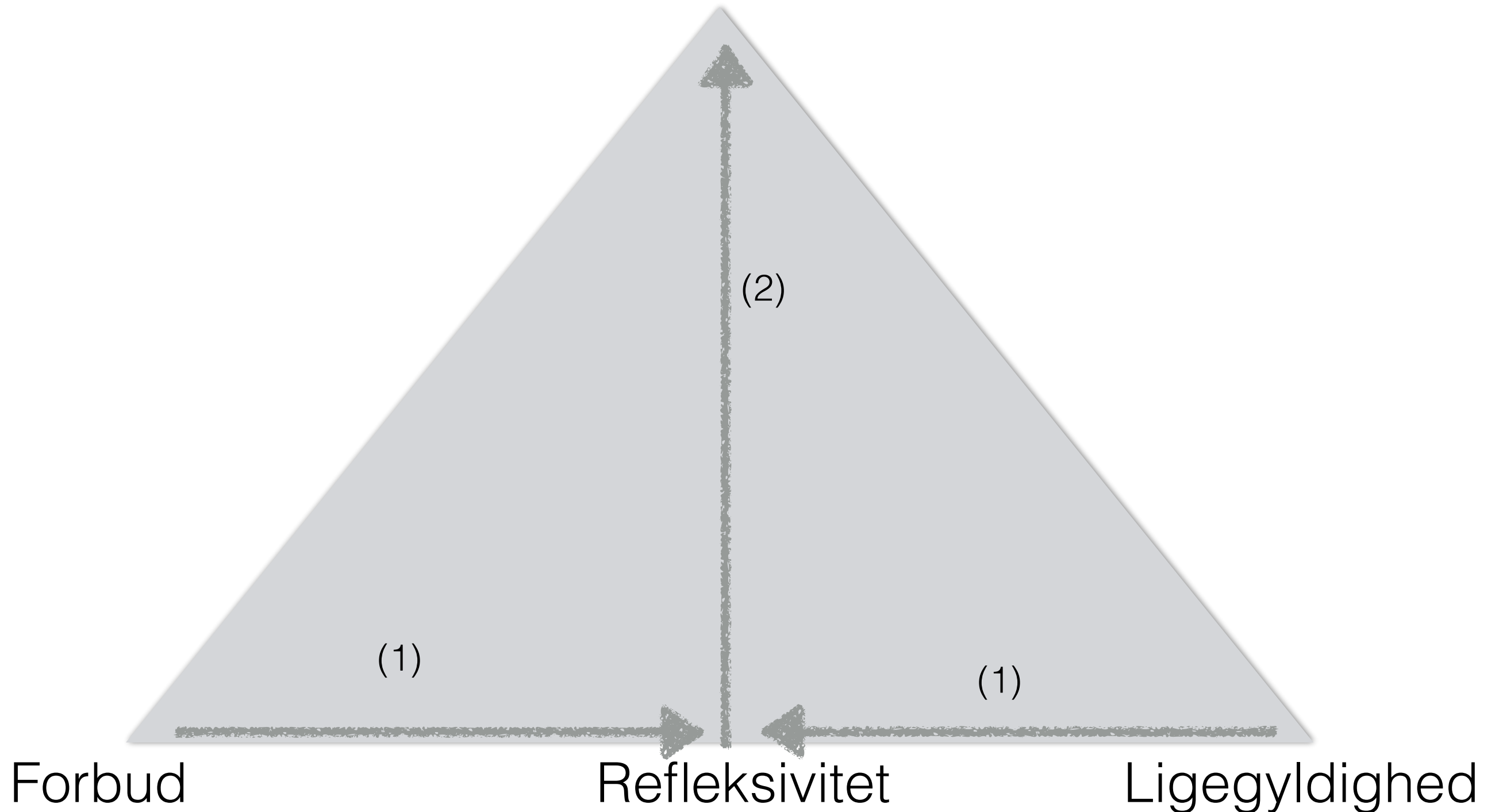
- Hvis man ser på definitionen af digital dannelse og hvis man ser ud i den aktuelle undervisning - hvad elever formår og gør, så:
 - A. Digital dannelse er svært! Groft sagt: eleverne er ikke digitalt dannede. De forstår ikke vanskelighederne. De takler ikke vanskeligheder godt nok. De bruger ikke i tilstrækkelig grad de nye muligheder til gode formål.
 - B. Eleverne får ikke nok hjælp og støtte fra skolen og lærerne.
 - C. Den manglende fokus på digital dannelse giver groft sagt et dårligt undervisningsmiljø og vanskeliggør gode læreprocesser og rammer skævt.
- Digital dannelse er i den forstand et **pædagogisk ansvar**, som skolen og lærerne bør påtage sig, gennem at hjælpe eleverne på vej til at blive digitalt dannede - 'blive gode' i det nye digitale undervisningsmiljø og samfund
- "Digital dannelse" som begreb er derfor først og fremmest noget lærerne og skolen skal tænke grundigt over og handle efter. Det er et begreb, der kan medvirke til et **perspektivskifte** for skolens virke og formål

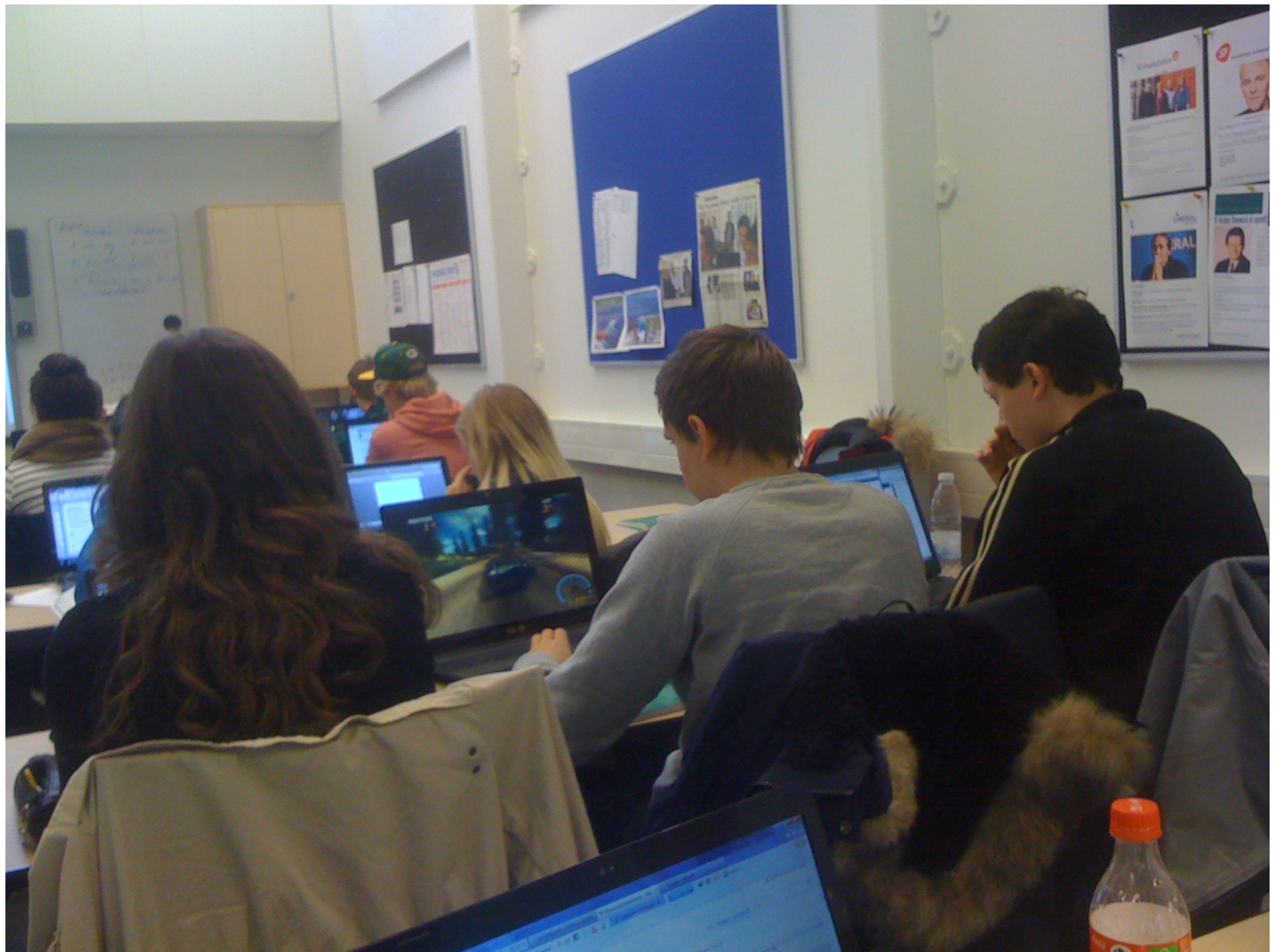
III. Hvordan arbejde med digital dannelse i gymnasiet?

A. Undgå forbud og ligeegyldighed

Medie-didaktik og dannelse

Inddragelse af
sociale medier

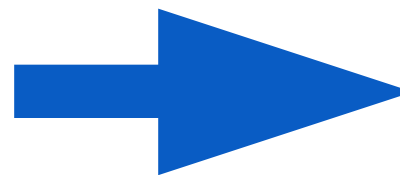
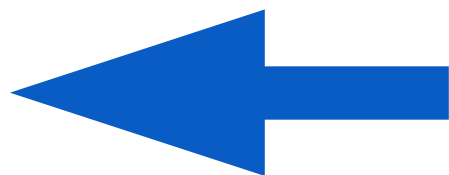

Ex: forbud mod at dele information og viden?

Netværk, hvor
lukket
vidensdeling
(snyd) for at
slippe uden om
faglige krav

Netværk, hvor
lukket
vidensdeling
(usolidarisk) for at
indløse faglige
krav

Nye læreprocesser

Det gamle ekko-rum

Eleven læser X i en lærebog (lektie)
Lærer forklarer X i dialog med elever
Lærer skriver X på tavle
Elever skriver X i hæfter
(Elever øver sig på X i grupper, holder oplæg om X, opsamling)
Elever skriver X i aflevering (eksamen)
Lærer retter aflevering (bedømmer)

Feedback sker til sidst, hvor der ikke læres mere

Det nye transformer-rum

Lærebog
Arbejds-
spørgsmål
Aflevering
Gruppearbejde
Noter
**Fælles delt
online
dokument**
- alle elever
og lærere
rettet i det
samtidigt
Tavle

Feedback og feedforward sker i den (kon)tekst, hvor der læres

Ændringer i mediemiljøet

- Nye medier giver nye muligheder, men betyder også vanskeligheder

Digital dannelse - trin I

- Undgå forbud og
ligeegyldighed
- Hjælpe eleverne til at
forstå og takle
vanskelighederne
solidarisk i det nye
mediemiljø

**Hvordan kan man i konkrete fag
hjælpe eleverne til at forstå og takle
vanskeligheder i det nye mediemiljø?**

Skriv 140 tegn på
todaysmeet.com/fag

B. *Als*idig it-brug

2 grunde

Man kan inddrage digitale medier i undervisningen af 2 gode grunde

1) For at forbedre undervisningsmaskinen...

=> del-fokus (snævert fag-perspektiv)

2) For at hjælpe eleverne med at blive digitalt dannede

=> helhedsfokus (bredt fagperspektiv)

Digitale dannelsesfelter

Indtryk

Problemer: fx kildekritik

Kompetence: at kunne finde, bearbejde og vurdere information fra nettet på kvalificeret vis

fx: wiki

Udtryk

Problemer: fx opnå feedback

Kompetence: at kunne udtrykke sig fagligt kompetent via nye digitale medier

fx: podcast

Refleksivitet

Problemer: fx: opmærksomhed

Kompetence: at kunne reflektere over, hvordan medierne kan bruges godt og med omtanke

fx: multitasking-test

Deltagelse

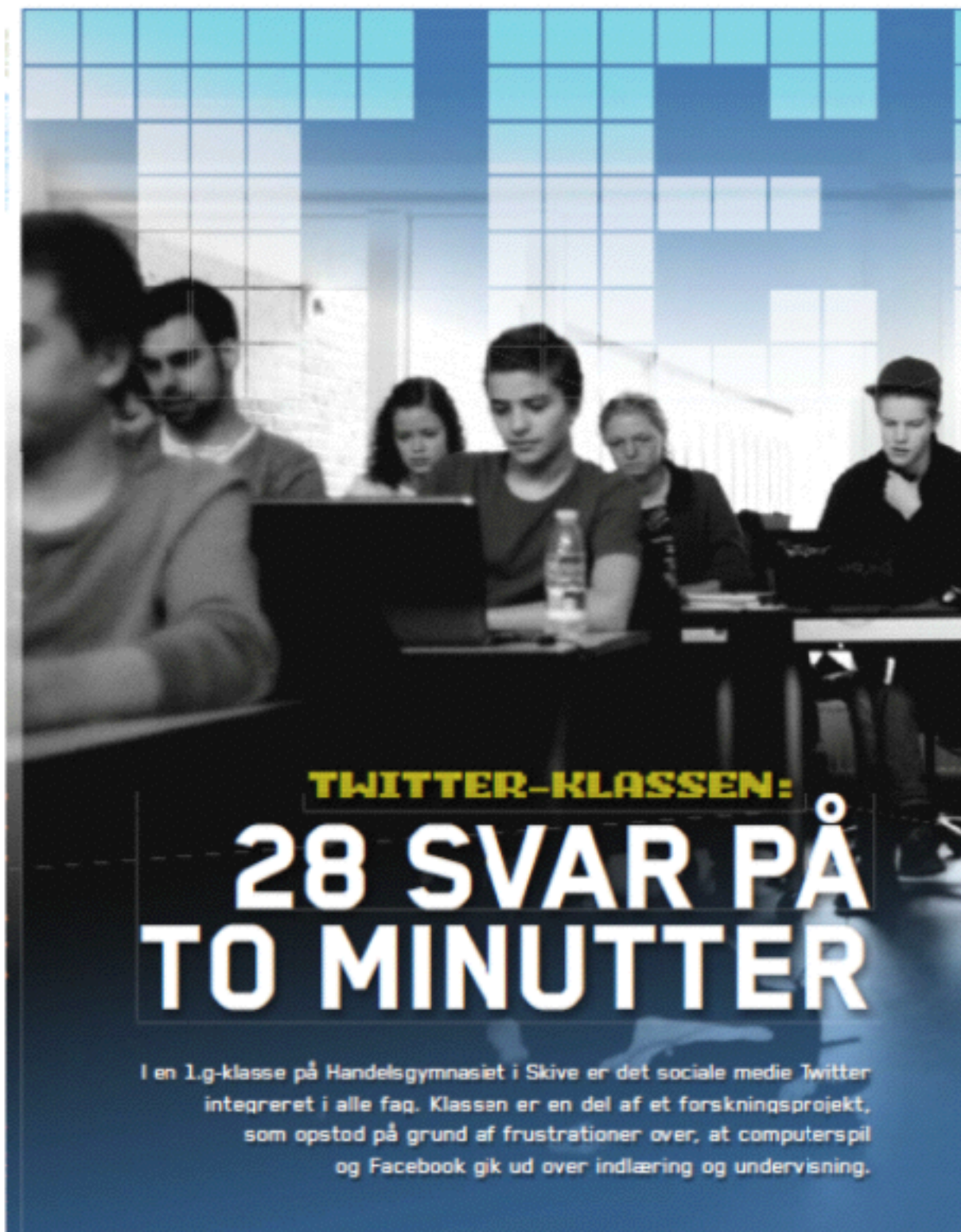
Problemer: fx demokrati

Kompetence: at kunne deltage lærende og fagligt bidragende i undervisningen og samfundet via de nye medier

fx: mikroblogging

Ex: nye deltagelsesformer

smee.dk

- Alle bliver aktivt bidragende
- Indgangsbillet til mundtligt tilbageholdende
- Brainstorm og input kan deles
- Bidrag kan gemmes
- Link til kilder kan diskuteres
- Bedre hukommelse, når der skrives
- Sproglig formåen trænes
- Opmærksomhed fastholdes

socialemedieriskolen.wordpress.com

Helhedsorientering

- **Vidde: digitale evner er ikke én-dimensionelle**
- **Progression - mange trin, igen og igen, fx deltagelse**
- **Det digitale skal anskues sammen med alle andre medier - multimodal dannelse**
- **Eksempel fra Randers HF og VUC: lav film med og til Randers Regnskov - digital deltagelse - refleksivitet - udtryk - indtryk**

Digital dannelse - trin 2

- Alsidig it-brug i undervisningen - komme “hele vejen rundt”
- Hjælpe eleverne til at forstå og udnytte de nye potentialer til gode formål - fx demokratisk deltagelse

**Hvordan kan man i konkrete fag bruge
it alsidigt - dvs. både digital deltagelse,
refleksion, indtryk og udtryk?**

Skriv 140 tegn på

todaysmeet.com/fag

C. Alment dannende
arbejde med it

Almen dannelse og personlig myndighed

- **Almen dannelse:** at kunne tænke og handle alment, dvs. vælge sig gode formål, der vil kunne være formål for alle og enhver
- **Personlig myndighed:** Indflydelse på betingelserne for ens eget og andres liv
- **Handlekompetence:** Gripe ind i en dynamisk verden, hvor "det alment gode" ikke ligger fast

§2 stk. 4: "Uddannelsen skal have et dannelsesperspektiv med vægt på elevernes udvikling af personlig myndighed. Eleverne skal derfor lære at forholde sig reflekterende og ansvarligt til deres omverden: medmennesker, natur og samfund, og til deres egen udvikling.

Uddannelsen skal tillige udvikle elevernes kreative og innovative evner og deres kritiske sans."

Lærerenes dannende rolle: bibringe andetheder

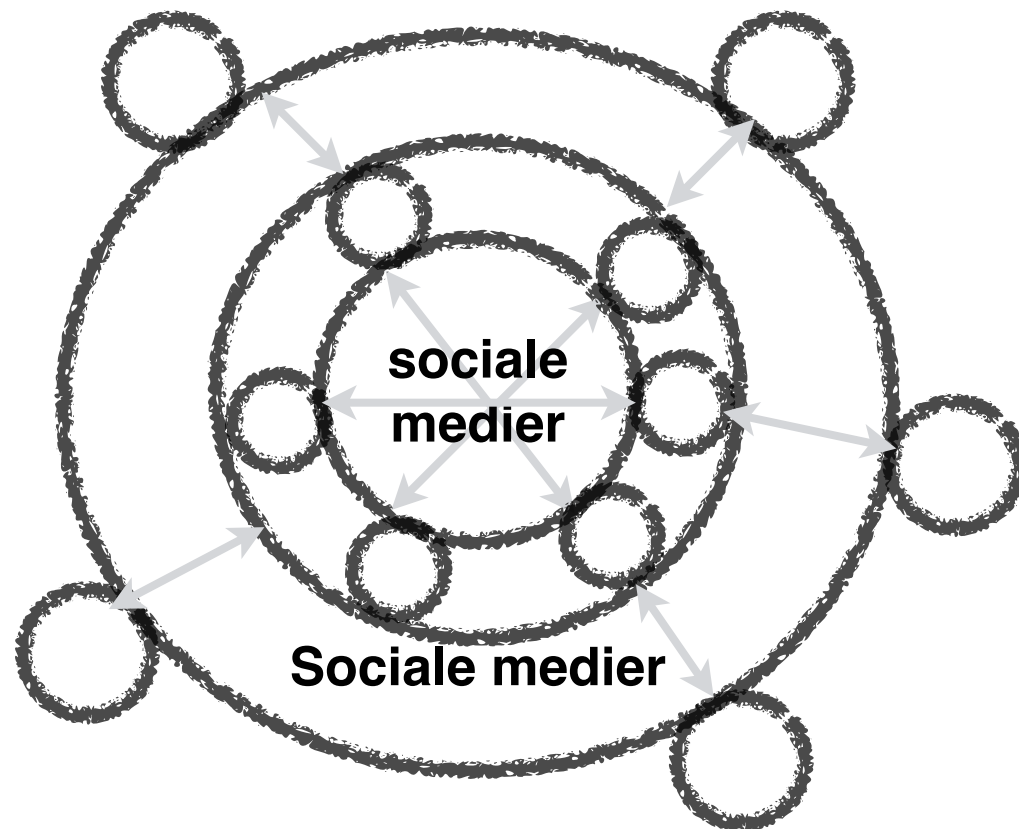
Undervisningsfællesskab Læringsnetværk

Grunde til at kultivere “ind og ud” relationer:

A) Bryde ekkorummet -
udvidet perspektiv -
andetheder

B) Bryde negativ social arv -
hjælpe især de fagligt svage
elever med at opbygge
læringsnetværk

C) Virkelighedsdannende
undervisning

- Relation 1: <- information
- Relation 2: -> formidling
- Relation 3: <-> interaktion

Eksempler

- Forfatteren
- Tv-programmet (#sikkeenfest)
- Større skriftlig opgave
- Kildekritisk søgning
- Virtuel lektiecafe
- Venskabsklasser
- Virksomhedsbesøg
- Politikerne
- Onlinespil
- ...

Gruppen "den tredje bølge" på Facebook

Tweets med lyrikeren:

Matthias Sundroos: Spørgsmål: I digtet Korsør, hvad symboliserer det røde rum

Kasper Anthoni: Det røde rum skal læses i overført betydning. Varme, omsorg, tryghed

Frederik Thomsen: Hentyder du til en tidligere kæreste, er den skrevet efter en virkelig hændelse?

Kasper Anthoni: Digtet er skrevet på baggrund af en virkelig hændelse, et rigtig møde - men ikke med en kæreste

Elev om online-debat med to politikere:

“Det var virkelig fedt, anderledes, spændende og egentlig meget fagligt motiverende at være i direkte kontakt med to politikere”

Almen dannelse (Klafki)

Digital dannelse

1. Elever skal ikke blot *tilpasses* til eksisterende samfund, men hjælpes til at kunne og ville *forbedre* samfundet

1. Eleverne skal ikke blot lære digitale færdigheder, men dannes til at kunne og ville forbedre det digitale samfund (=> dannelse = kollektiv handlekraft)

2. Evnerne selvbestemmelse, medbestemmelse og solidaritetsevne skal kultiveres (myndighed)

2. Eleverne skal hjælpes til at blive selvbestemmende, medbestemmende og solidariske ift. medievalg og -brug og den samlede situation de er en del af (kvalificering)

3. Alle skal tilbydes chancen for dannelse - og chanceulighed bør bekæmpes.

3. Eleverne skal hjælpes til at deltage, opbygge gode læringsnetværk og udvide horisonten via digitale medier (dannelsespersoner, flerstemmigt klasserum)

4. Elever skal lære at tænke og handle alment gennem arbejde med epokale nøgleproblemer - fred, miljø, medier..

4. Eleverne skal arbejde med medierne som epokalt nøgleproblem og herved forme en mediekritisk bevidsthed

5. Der bør ske en så alsidig udvikling af menneskets evner og interesser som mulig.

5. Eleverne skal lære at arbejde med medier på mange måder i relation til forskellige dele af Internettet - komme vidt omkring, mange udtryksformer og ny vidensdeling

6. Den almene dannelse skal *indbefatte* instrumentelle færdigheder og dyder, i arbejdet med gode formål.

6. Eleverne skal *som en del af* arbejdet med at blive digitalt dannede lære at lave en wiki, lære at multiplekse, lære at koncentrere sig osv.

Digital dannelse og eksamensformer

	De gamle boglige eksamensformer	Alment dannende eksamensformer	Digitalt dannende eksamensformer
	Ekkorummet	Projektrummet	Transformerrummet
Hvad bedømmes?	Resultatet - hvad man på baggrund af læring kan præstere i fx en test	Vægt på åndelige processer, fx vellykket kommunikation i undervisningen, udvikling af kritik	Evnen til at finde, forædle, omdanne, udvikle, opbygge, kvalificere, vurdere og innovere på udtryk
Hvilken slags personlighed lægges der vægt på?	Individualistisk og konkurrenceorienteret. Favoriserer de elever, der allerede har gode læringsnetværk	Løsning af fælles opgaver inden for en gruppe - det som bedømmes er, hvor godt man bidrager til den fælles løsning, fx evner at forklare andre noget, giver konstruktiv kritik	Netværksorienteret - det som bedømmes er, hvor godt man udvikler og bruger netværk og netværksressourcer til at skabe noget godt
Hvornår bedømmes?	Slutafgørelse - afregning efter gennemført læreproces	Bedømmelse = hjælp i læreprocessen - dyrke evnen til selv vurdering	Bedømmelse = løbende, hjælp til transformation
Målet med bedømmelse	Selektion, straf/belønning	Opbygge elevens evne til at lære	Opbygge elevens evne til og mulighed for at lære i det digitale mediemiljø

Digital dannelse - trin 3

- Hjælpe eleverne med at komme i kontakt med en dannende omverden, der udvider deres horisont
- Hjælpe eleverne til at de får muligheden for at indtage en aktiv, kritisk og samfundsengageret rolle frem for at blot tilpasse dem

Hvordan kan man i konkrete fag arbejde alment dannende med hjælp af it?

Skriv 140 tegn på

todaysmeet.com/fag

Enig - uenig ? !

